

ונדבר היום על שני דברים שנוגעים הלכה למעשה לכל בחור בישיבה.

האחריות על הבריאה המוטלת על כאו"א מישראל

הבאנו בשבוע שעבר שהגאון ר' חיים קמיל מביא בשם הנצי"ב על הגמרא בב"ק (לח, א) עמד וימודד ארץ ראה ויתר גויים (תבוקק ג, ו). אומרים חז"ל מה ראה ראה שבע מצות שקיבלו עליהם בני נח ולא קיימום עמד והתירן להם - הוא עשה שמכאן ואילך הם יקבלו שכר על קיום מצוות אלו כמי שאינו מצווה ועושה אע"פ שהם מצווים ועושים. וביאר הנצי"ב את הפשט בזה, שהרי העולם קיים על תורה ומצוות. בהתחלה, שבני נח היו מצווים ועושים - אז הבריאה היתה תלויה בהם. מכאן ואילך, שהם לא מקיימים את המצוות - הבריאה לא תלויה בהם. זה הכל. אמנם אתה מצווה, אבל הבריאה לא תלויה בך. וזה דבר פשוט.

ור' חיים קמיל מסביר באריכות שמנגד לאברהם אבינו היתה אחריות. אחריות כלפי כלל ישראל, ואחריות כלפי העולם, ולכן עם ישראל נשאר להיות שהעולם תלוי בהם, והגויים - לא. ודבר זה שעמד וימודד ארץ ראה ויתר גויים - יש כאלו שחושבים שזה רק עונש, אבל זה לא נכון, ולא ככה לומדים. ובדרך משל: אני צריך כעת להעביר מליון דולר לבן אדם בירושלים, וישנו אדם שהוא לא אחראי, כל מה שנותנים לו - הוא מאבד. וכי אני יעביר את זה דרכו?! הרי אחד מהסימנים של שוטה אומרים חז"ל 'זה המאבד מה שנותנים לו'. וממילא זה לא חכם להעביר דרך אדם כזה, הוא לא אחראי.

וכך גם אי אפשר לתת לגוי לקיים את הבריאה, הרי הגוי לא מקיים את המצוות - הוא יהרוס את הבריאה לגמרי, וכי זה עונש?! פשוט אתה לא אחראי! נתתי לך מצוות ותליתי בך את קיום הבריאה כולה, ואם אתה לא מקיים אותם אז אתה פשוט הורס את הבריאה ומה שייך שתהיה אחראי על זה, אני חייב להפקיע אותך מזה!

ומתוך הדברים למדנו, שאם הפשט הוא שקיבלו שכר כמו אינו מצווה ועושה הכוונה היא משום שהבריאה לא תלויה בהם, אז כאשר יהודי מקיים מצוות אז השכר שלו הוא לא רק על עצם המצוה, אלא על כל מה שע"י זה הוא מקיים את הבריאה!! כל קיום הבריאה נזקף לזכותו, וזה חלק מהשכר שהוא מקבל, כל יהודי חייב להרגיש אחריות על הבריאה, ולפעמים אחד יכול לשנות גזירות הכי קשות, בחז"ל איתא (בסנהדרין) מאי אפיקורס דאמר מאי אהנו לן רבנן, ופרש"י והרי מקרא מלא בפרשתנו ונשאתי לכל המקום בעבורם, והביא מרן רה"י שבפסוקים מבואר שאם עוד היה צדיק אחד והיה עשרה צדיקים לא היה מבול, (ולכן פרש"י אברהם לא ביקש על פחות מ"י שבמבול היו ט' ולא הועיל), ואם היה בסדום לא היתה נהפכת, כמה יכול צדיק אחד לגרום בכל מעשיו.

ופ"א אמר לי מרן שר התורה שליט"א, שחז"ל אומרים (במד"ר) בפרשת בהר, עני שאין לו מה לאכול, והוא צריך לקנות בפת עשרה פרוטות ויש לו כבר תשע, בא אחד ונותן לו עוד פרוטה אחת - הרי שהוא החיה את נפשו. אמנם הוא נתן כמו כולם אבל הוא החיה את נפשו כי בלי זה - לא היה לו מה לאכול. "אמר הקב"ה בשעה שנפשך מצפצפת לצאת מן העולם [והסביר מרן שה"ת, שיש לפעמים לבן אדם שעה קריטית שאם הוא יעבור אותה - הוא יחיה] אני בא ומחזיר אותה לך".

כיצד ניתן לקיים החובה להגיע למעשי האבות

ספר בראשית נקרא "ספרן של ישרים" ספרם של האבות הקדושים וחייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב. ואנחנו רוצים להמשיך את הסוגיא משבוע שעבר, שהרי ברור שלא הכוונה להיות כאבות, אלא ללכת בדרכיהם עד כמה שאפשר, והנה בדרך כלל כשמספרים על גדו"י נראה לנו שמה זה שייך אלינו, אך זה גופא דברי חז"ל אלו מכחישים טענה זו, ועוד מציינו ביומא (לה, ב) נמצא הלל מחייב עניים, ר"א בן חרסום את העשירים ויוסף הצדיק את הרשעים.

עכשיו היה יארציט של מרן החזו"א, ושל מרן הרב שך, וננסה לקחת משהו מהנהגותם.

מרן הרה"י אמר פעם לגיסי הרה"ג ר' אברהם צבי טוביב, שהדבר המיוחד שראינו אצל החזון איש, זה ונפשי כעפר לכל תהיה' כמה שהוא היה גדול מאוד - הוא היה כעפר ממש. הגר"נ קרליץ אמר פעם בדרשה (בבית כנסת בשבת הגדול) שיש כאלו שאומרים ונפשי כעפר לכל תהיה - אבל אל תדרוך עלי... אבל ונפשי כעפר לכל תהיה - זה גם אם תדרוך עלי אני לא אקפיד. האבודרהם כותב, ונפשי כעפר לכל תהיה - כמו עפר, שכולם דורכים על העפר, יורקים עליו, ומלכלכים אותו ובכל זאת הוא ממשיך לתת פירות. זה הונפשי כעפר לכל תהיה האמיתי. וזה מה שראה מרן הרה"י אצל החזו"א, וכל מי שידוע - זה מה שראינו אצל מרן רה"י.

בספר החדש חוט שני על עירובין, מביא ממרן הג"ר ניסים קרליץ זצ"ל, וכן שמעתי מבנו הג"ר מרדכי קרליץ שליט"א, שאביו היה אומר מה שראינו אצל החזון איש זה לא להיות מבולבל! בכל מצב ובכל שעה מה שלא יהיה - לא לאבד את מנוחת הנפש. 'הושענא נפש מבהלה הושענא'. ומי שידוע זה היה המימד שראו אצל ר' ניסים קרליץ בעצמו. (ובספר 'אוצרותיהם אמלא' מביא בשם אביו שאיריך ימים), שהוא אמר הדבר המיוחד שראו אצל החזו"א זה להיות בן אדם טוב, נח, תאהב את הבריות, ותעזור לכל אחד כמה שאתה יכול. ותקבלם בספני"י וזה לא סתירה, דכולהו איתנהו ביה.

על מרן הרב שך אמר לי פעם מרן הרה"י, אדם שהוא כולו 'ריינער' כולו לשמים מבלי שום נגיעות לעצמו אני מכיר אחד - את הרב שך! אולי יש עוד כאלו רק אני לא מכיר, אני מכיר את הרב שך. וזו גם תכונה שהיתה אצל הראש ישיבה, הנקיות.

ותכונה נוספת שעליה אנו רוצים לדבר והיא משוטפת לכולם זו האחריות. אמר לי פעם מרן הרב שך, אתה יודע שאני מקבל אנשים בלילות, (היו זמנים שהוא קיבל כל לילה) רוב המקרים שבאים לפה - חבל על הזמן, אני מבטל את הסדר לימוד שלי, ולא באים לפה על דברים שצריכים אותי. אבל, ייתכן שבערב יבוא יהודי אחד שהוא צריך אותי, ובשביל זה - הכל שווה! וכל אחד יודע מה זה היה אצל הרב שך לבטל שעה של לימוד, אבל בשביל יהודי אחד שיבא - הכל שווה!

הרי אין לנו מושגים מה זה האבות הקדושים. אבל מ"מ יש חיוב לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי. זאת אומרת שיש דברים שצריך ללמוד מהם. אמנם מה הם היו אנחנו לא יודעים. אין לנו השגות בזה. אבל כתוב **חייב אדם!** ובשם הגר"א אומרים שחייב זה עד מסירות נפש!

האדמה, ומשה משנקרא איש מצרי נקרא איש האלוקים, דוקא בדאגה לכלל מתרוממים הרבה יותר.

לא תוכל להתעלם! לפעמים אדם מרויח קצת, אבל מהצד השני הוא מפסיד המון! ובמקרה שלנו, בחור אחד - יכול לגרום כ"כ הרבה רפיון בהעדרו. וגם אם הוא לומד בלילה מאוחר, אבל לא זה רצון ה'! רצון ה' הוא שתבוא לתפילה, שתבוא לסדר בזמן. (ושוב, יתכן שיש יוצא מן הכלל, וכ"א ישאל את רבותיו, מה תפקידו.) אבל הכלל הוא בודאי לא ככה. ואחד כזה - הוא מפסיד לכלל. ולעומתו, בחור שחושב על הכלל, ומסייע ליצור אוירה של התמדה בישיבה, ואוירה של תפילה, מי בסוף יגדל יותר! זה שחשב על הכלל! זה משה רבינו. יש לי אחריות ואני מקיים אותה, אני אחראי על הישיבה. וזה פשוט. אין אחד שיכול להגיד מה זה מעניין אותי, אני צריך לדאוג לעצמי. זה היפך ה'מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי'.

כשמתאמצים לקיים האחריות הזכות גודלת

כל מה שכלל ישראל זכה - כי אברהם היה אחראי. אברהם אבינו הלך לבקש על סדום. אומרים על זה חז"ל (מדרש רבה פרשת צו י, א) (כך הביא הגר"מ חדש), 'אהבת צדק' - להצדיק את הבריות. אימתי? בסדום. 'ותשנא רשע' - שנאת מלחיבן. אימתי? בסדום. 'על כן משחך אלקים אלוקיך' איפה הוא נמשח להיות אברהם הגדול? על כן! כשהוא מרגיש אחריות גם על סדום. אפילו על רשעים הוא מרגיש אחריות.

כתוב בפסוק, (יח, יז-יח) "המכסה אני מאברהם אשר אני עושה?! ואברהם היו יהיה לגוי גדול ועצום". נשאלת השאלה, וכי בגלל שאברהם יהיה לגוי גדול לכן זה סיבה לגלות לו סודות?! ולמגיד מדובנא יש על זה משל נפלא. אבל הפשט הפשוט אומר מרן רה"י, כתוב בגמרא כל דבר שאברהם אבינו עשה בעצמו - הקב"ה שילם לו בעצמו. וכל דבר שאברהם עשה ע"י שליח - הקב"ה גם עשה ע"י שליח. כתוב (יח, ד) "יוקח נא מעט מיס" - על ידי שליח. והקב"ה שילם לבניו ע"י שליח - ע"י משה ואהרן במי מריבה, שנא' 'וירם משה את ידו ויד את הסלע' (במדבר כ, יא). אומר מרן רה"י, על מה מדובר פה, הרי בגלל מי מריבה - משה רבנו לא נכנס לארץ וכל הגלויות התחילו אז - אם לא היה מי מריבה משה רבינו היה מכניס את עם ישראל מיד לארץ ישראל, והיינו חוסכים את כל הגלויות ואת כל המליונים שנשפך דמם וכל זאת מפני שאברהם אבינו ע"ה קיים המצווה ע"י שליח. והדבר תמוה וכי היתה תביעה על אברהם אבינו?! ודאי שלא הרי הוא עשה את זה במסירות נפש ביום השלישי למילה! (והרה"י גם מסביר למה במים הוא לא התאמץ יותר מידלי), עיי"ש. אלא שהיותו ובפועל לא התאמצת - אומר הקב"ה - לבנים שלך אני כבר לא יתן בעצמי, ואז הם שילמו את המחיר היקר.

המכסה אני מאברהם את אשר אני עושה. אברהם, עם ההנהגה הזו שהוא לוקח את האויבים הכי גדולים שלו - את האויבים בנפש, ועליהם הוא מתפלל, ולהם הוא עוזר, אחרי זה זה יעמוד לבנים שלו לנצח - זה יזקק לאותו גוי גדול ועצום שייצא ממנו! וכשעם ישראל יחטא - אז הקב"ה ילמד עליהם זכות. וכמו שכתוב בחז"ל שהקב"ה אמר לו להושע בניך חטאו לי - אמר לו ימחו על קדושת שמך. אמר לו הקב"ה לא כך היית צריך להשיב. היה לך לומר, הרי הם בניך בני אהוביך, בני אברהם יצחק ויעקב, תרחם עליהם! מי נתן את הכח שהקב"ה בעצמו אומר שצריכים לחפש עליהם רחמים ולהתפלל עליהם - זה אברהם אבינו. המכסה אני מאברהם אשר אני עושה?!

כשאדם מקריב משל עצמו למען הקב"ה הוא לא מפסיד

הגר"ר חיים קמיל מביא את דברי החת"ם סופר, דברים נוראים! (שהנצי"ב בפר' חיי שרה כתוב שהחת"ם אומר את זה לפום דרגתו, והגר"ח קמיל מוסיף שאילו לא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו!)

המכסה אני מאברהם אשר אני עושה - הקב"ה מגלה לאברהם בנבואה את אשר הוא עושה. ולאברהם - לא היתה מגיעה לו נבואה. בשביל נבואה צריך

אנחנו מקיימים את העולם. ממילא אם אנחנו עושים מצוות יש לנו שכר על קיום העולם ואם ח"ו עושים עבירה - אנחנו נידונים על חורבן העולם. ואת זה כותב להדיא ה'אור החיים' (בפרשת משפטים) כי תצא אש ומצאה קוצים, שע"י שכן אדם עושה עבירה הוא מחריב את העולם ולעתידי לבא הוא ישלם על זה עונש, על כך שהוא גרם את החורבן לעולם, ולפעמים אנחנו הפרוטה העשירית, הצדיק העשירי שיכול לעכב את הגזירות הכי קשות. (ונוגע מאד לזמננו).

כתוב בקהלת רבה (ז, יג) בשעה שברא הקב"ה את אדם הראשון, נטלו והחזירו על כל אילני גן עדן, ואמר לו, ראה כמה נאים ומשבחין הן. וכל מה שבראתי בשבילך בראתי, תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי, שאם קלקלת אין מי שיתקן אחריו. **ואת זה - הקב"ה אומר לכל יהודי ויהודי, בריאה יפה יש לי, כמה היא נאה, כמה היא מתוקנת, ראה שלא תחריב ותקלקל את עולמי.** כי כל עבירה מיד מקלקלת עולם.

לפעמים האחריות מחייבת את הפרט לוותר למען הכלל

ובאותו ענין. אברהם אבינו היה מצווה ועושה - כי הוא הרגיש אחריות. יש לו אחריות על העולם. כל אחד מבין שרמטכ"ל בזמן מלחמה לא יכול ללכת לישון, וגם אם הוא הוא מאוד מאוד עייף... כי כעת תפקידו להגיד לחייליו מה לעשות, זה הרי שדה קרב וצריך להדריך את החיילים. אם לא ידעו מה לעשות - הם יכולים להפסיד בקרב. ולהבדיל, כך אברהם אבינו הרגיש כסדר אחריות על העולם ולכן נתנו לו תורה ומצוות.

ולמדנו את זה בהבדלים בין נח לאברהם אבינו. נח - לא הרגיש מספיק אחריות, ואומרים חז"ל 'כי מי נח זאת לי' - המבול נקרא על שמו, היתה עליו תביעה - למה לא התפללת עליהם. ואע"פ שהוא בנה תיבה מאה ועשרים שנה, לכולם הוא אמר שיבוא מבול, ואף אחד לא חזר בתשובה, ומה חייב יותר מזה? אבל לא התפלל - הוא אחראי על זה. ומאידך אברהם אבינו הלך להתפלל על סדום, זה מבהיל! סדום, לא רק שהם רעים וחטאים לה' מאוד, הם הרי האויבים הישירים לכל האידאולוגיה של אברהם! הרי כל מה שאברהם הפיץ אלוקות בעולם - זה ע"י חסד, 'חסד לאברהם'. ובסדום - חסד זו עבירה פלילית שחייבים עליה מיתה. א"כ אדרבה, יתמו חוטאים ויתמו חטאים. אבל אברהם - הוא אחראי על הבריאה. הוא מרגיש אני אחראי! הבריאה בידיים שלי! מה שאני יכול לעשות - אני עושה, ואם אני יכול להתפלל - אני מתפלל. (ואמנם איך אפשר לקיים כזה רשע בעולם - זה נושא בפני"ע. המשגיח ר' מאיר חדש היה אומר שבתפלתו היה מונח שהם יחזרו בתשובה, ואם יהיו עשרה צדיקים יש כח בידם גם לחולל מהפיכת עולם!) אבל נח לא הרגיש אחריות ולכן לא התאמץ בזה.

הבה ונשאל: יש שני בחורים שהם נמצאים בישיבה. בחור אחד עושה חשבון, אני נהנה ללמוד בלילה, אין אף אחד שמפריע לי, זה הזמן שבו נחמד לי ללמוד, אני עם הבורא עולם ועם הדף גמרא, אני עם הניגון שלי, כולם ישנים, איזו הרגשה מתוקה! [ואנו מדברים על אחד שבאמת יושב ולומד...] אני עושה שטייגען! אמנם אני לא קם לתפילה בישיבה, ואני מאחר לסדר, לא נורא. אבל בסך הכל לעצמי - בנית שטייגען.

והבחור השני, מוכן לוותר על השטייגען שלו. כי בישיבה אני מזיק. וכמו שאמר מרן רה"י רבי גרשון אידלשטיין שליט"א הרווחת בחור, והפסדת לאלף בחורים! כי כל אחד שגורם רפיון מיד זה משפיע וניכר בסביבה. מי ייצא בסוף יותר גדול?... (ואמנם יש כאלו שהם יוצאים מן הכלל והתייעצו עם רבותיהם, אבל אני מדבר על הכלל.) ויש על זה משך חכמה נורא!

המשך חכמה כותב בסוף פרשת נח, שהיה משה, והיה נח. נח - לא עניין אותו כל בני דורו, הוא היה כולו דבוק באלוקות, הוא היה בן של למך, נכדו של מתושלח - שהם היו נביאים, כולו היה דבוק בקב"ה, והתבודד בצדקתו. לעומתו, משה, התעסק עם פרעה ועלך לשאת במשא העם, ולכאורה למי צריך להיות יותר השגות, ויותר שטייגען? בודאי לנח. מה הדמיון בכלל. אבל למעשה - משה היה יותר גדול, וכבר אחז"ל נח משנקרא איש צדיק נהיה איש

כמה שהנסיון יותר קשה - ככה זוכים יותר הרבה.

כל דבר אצל אברהם היה עם כל הכח. הוא הולך להתפלל על סדום - בסדר. אבל רש"י על המקום אומר "ויגש אברהם", מצינו הגשה למלחמה וכו' ולכל אלה נכנס אברהם, לדבר קשות ולפיוס ולתפילה. **אברהם אבינו הולך למלחמה**, כביכול לסכן את החיים שלו בשביל סדום!!!

אבל אם אני אחראי - אין גבולות. וכל מה שהוא עשה זה היה עד הסוף, עם כל הכח. הוא עושה הכנסת אורחים, ביום שלישי למילה, וזה לא מספיק, צריך שהקב"ה יוציא חמה מנרתיקה! (אנחנו יודעים היום בלי חמה מנרתיקה, איך נראה יום אחד בלי מיוזג שכבר צועקים 'פיקוח נפש'...). חמה מנרתיקה בלי שום מיוזגים. והוא רץ! אתה רואה שהוא מוכן לכך עם כל הכח. וחז"ל אומרים שבזכות כל מה שהוא עשה אז - כלל ישראל קיבלו במדבר ארבעים שנה - בזכותו. מצוה שבאה עם צער היא עולם אחר לגמרי! "מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי" אומר ר' חיים קמיל זה שני דברים: קודם כל - לקבל אחריות. בחור שחושב העיקר שאני לומד, ולא איכפת לי מהכלל - זה לא נכון. זה לא מעשה אבותי! אברהם הפקיר את עצמו למען הכלל. הוא היה באמצע לדבר עם השכינה! אומר המשגיח של 'תורה אור' הגאון ר' זיידל אפשטיין, הוא מקריב שכונה בשביל הגשמיות של השני, של האורחים, אין גבולות! חיוב אחריות - זה היסוד הראשון.

בשביל להשיג דברים גדולים - צריכים להתייגע

היסוד השני - דברים לא באים בקלות. בשביל להשיג דברים גדולים - צריכים להשקיע. ר' חיים קמיל מביא שסיפר לו הרה"ג ר' ישראל יצחק רייזמן (אחד מהדיינים של ה'בד"ץ) שכשהוא היה בחור צעיר הלימוד היה לו מאוד קשה. הוא היה מתייגע על כל גמי, ועל כל תוספות. פעם אחת ראה אותו הגאון בעל התורת חסד (שהיה עליו נדיר, עם ראש גאונות) איך שהוא מתייגע ואמר לו, לי אין את הזכויות כמוך... על כזו יגיעה - משלמים, לי לא מגיע כזה שכר על כזו יגיעה.

לפעמים בחור לומד ומתייגע וחושב לעצמו, מה כבר רוצים ממני - ההוא כבר שמח עם הבנה ברשב"א, וההוא עם הקצות, ואני עדיין בגמרא, בתוספות. לא הולך לי. אוי, לא הולך לך!?

סיפר לי הגי"ר נתן רוטשילד, שהיה לחמיו הגי"ר יוסף נויבירט היה לו חברותא בחור בישיבה, והוא רצה ללמוד, הוא היה מתמיד. אבל היה לו ראש קשה. הוא היה לומד איתו, ומלמד אותו שוב ושוב, ובקושי היה קולט מעט פה ומעט שם. ובסופו של דבר, יום אחד הוא למד איתו הרבה והסביר לו, והסביר לו, וההוא לא קלט. הוא פרץ בבכי, עזב את הכל ורץ למרן החזו"א. בא לפניו והתחיל לבכות - אני לומד, ואני רוצה ללמוד, אני רוצה לדעת ללמוד, ואני משקיע ואני לא קולט! אמר לו החזו"א אי"ש: שום דבר לא יילך ריקם. הבנים שלך יהיו עילויים. וסיפר לי הרב רוטשילד, שבסופו של דבר אותו אחד, הוא בעצמו נהיה תלמיד חכם גדול, וכיהן במשרה חשובה, הבנים שלו היו עילויים כמו שאמר החזו"א, שום דבר לא הולך לאיבוד. כמה שאתה משקיע יותר אתה מקבל יותר.

והנה יש לפנינו כמה מקרים מתמיהים: כשהקב"ה מכניס את אדם הראשון לגן עדן 'ויקח ה' אלוקים את האדם' אומר רש"י 'לקחו בדברים נאים, ופיתחו להיכנס'. משפיעים על בן אדם ליכנס לגן עדן? וכי שמענו פעם שישיעו על בן אדם; תעשה לי טובה קטנה, אני יודע שמאוד קשה לך, תלך לאיזה בית מלון הכי מפואר שיש, חמש כוכבים, ואני צריך לשכנע אותו, ולבכות לפניו!! גן עדן!! כתוב, "קח את הלויים", וגם שם כתוב קחם בדברים, אשריכם שזכיתם להיות משמשים לפני המקום, והרי זה מעלה עצומה, להיות בית הלוי, משרתי ה'.

והתמיהה היותר גדולה היא, בפרשה הקודמת כתוב 'ותקח שרי את הגר המצרית שפחתה', ואומר רש"י לקחתה בדברים אשריך שזכית לידבק בגוף קדוש כזה. והתמיהה עצומה, יש פה שפחה שעושה בית מלוכה, כי אבא שלה

להגיע לדרגות רמות. ואברהם התעסק בכל מיני דברים, הוא התחיל לעבוד על אמונה לא עם שיעורים בישיבה של בעלי תשובה, הוא דיבר עם גויים שרחוקים מאמונה, וצריך להסביר להם אל"ף ב"ית - את היסודות הקטנים ביותר, שיש בורא עולם, ויש מנהיג לבריאה, ואעפ"כ זה עדיין לא דרגה שיכולה להביא לנבואה. הוא נטע אש"ל, שזה אמנם חסד גדול וריבוי אמונה בעולם, אבל זו עדיין לא דרגה שיכולה להביא לנבואה. בשביל נבואה צריך להיות בדרגות גבוהות. אבל אמר הקב"ה: המכסה אני מאברהם, הרי למה הוא לא הגיע לדרגה של נבואה? בגלל שהוא עשה את זה לכבודי! וכי בשביל זה הוא יפסיד שלא תהיה לו נבואה?! אז אני אגיד לו את הנבואה.

בחור חושב לפעמים, אני לומד, אמנם יש מזה תועלת לרבים אבל אני מפסיד! בא החת"ס וצועק, אם עשית את זה לכבודי - לא הפסדת.

הרב מפוניבז' מסר את נפשו אחרי השואה להקים את ישיבת פוניבז'. וידוע שבהספד עליו אמר ר' חיים שמואלביץ - שמלך שיש בידו כלי זהב ומשבחים אותו על כסף - זה גנאי בשבילו. וכך כל מה שיגידו על הרב מפוניבז' - זה כלי כסף. הכלי זהב שלו הם, שאם הוא לא היה לוקח ע"ע את הישיבה - הוא יכל להיות היום גדול הדור בה"א הידיעה! הוא הרי היה עילוי נדיר, וכל שיעור שלו היה ממש מיוחד, ובכל זאת הוא הפקיר את כל הגדלות שלו בשביל לבנות ישיבה. זה הכלי זהב. ובודאי שהוא לא הפסיד מזה מאומה, אדם שחושב על השני לא מפסיד אף פעם!

דווקא מכה הנסיון האדם גדל

ומתוך הדברים, לימד אותנו מרן רה"י דבר נוסף: מדוע אם אברהם היה מביא מים בעצמו זה לא היה קורה? כי מצוה שבאה על ידי צער יש לה כח פי כמה וכמה! חז"ל אומרים (חגיגה ט, ב) "ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע בין עובד אלוקים לאשר לא עבדו (מלאכי ג, יח), אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד", מאה פעמים ואחת - יותר קשה, פה יהיה את השכר היותר גדול. כל דבר שבא ע"י מאמץ יותר גדול השכר הוא נצח יותר גדול.

השפת אמת אומר - עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו - להודיע כמה חיבתו של אברהם אבינו. וכתב התוספות יו"ט כמה חיבתו של אברהם לקב"ה - שעמד בעשר נסיונות. והשפת אמת אומר: שנסיון זה הרי נס להתנסות, ומכל נסיון - גדל יותר. כל מה שאברהם אבינו בנה את כלל ישראל זה הכל בגלל שהוא עמד בעשרה נסיונות! אז **להודיע חיבתו של הקב"ה לאברהם**, הוא העמיד אותו בעשרה נסיונות בכדי שהוא יוכל לגדל אותו כל כך. והוא מביא על זה מדרש (נח, אות ב) ה' צדיק יבחן, נסיון אחרי נסיון - גידולים אחרי גידולים, ואם נשים לב, בכל הנסיונות הקב"ה מנסה אותו יותר ויותר - כי ככה כלל ישראל זוכה עוד יותר ועוד יותר. ככה נבנה כלל ישראל! מי כעמד ישראל. אי אפשר לבנות את זה לולא כל הנסיונות שגידלו את אברהם אבינו.

יותר על כן בנסיון של עקידת יצחק, זה נסיון גדול לכשעצמו. וכתוב בילקוט (אות צ"ט) שהשטן קיבל רשות ונדמה להם כנהר. עוברים אברהם ויצחק בנהר בדרך לעקידה, הלכו במים עד שהגיע לצווארם ואז הם צעקו לקב"ה הושיעה ה' כי באו מים עד נפש! ואז השטן נכנע והם יכלו ללכת. בן אדם אחר היה חושב, אני הולך כעת למסור נפש, להקריב את הבן שלי. רבש"ע מה אתה רוצה ממני יותר!!! ואצל אברהם - שום דבר. אם יש לנו עד היום את הזכות של עקידת יצחק שאתה אנחנו עוברים כל ראש השנה, את השופר של יצחק, את 'ועקידת יצחק לזרעו היום ברחמים תזכור' - משם זה הגיע, מכח העמידה האיתנה בנסיון עם כל הקשיים שבו, כי ככל שהנסיון כרוך בקושי גדול יותר כח זוכים יותר ע"י העמידה בו.

כתוב גם בחז"ל שבנסיון העקידה זה לא היה רק עצם העקידה, השטן שאל אותו, אמש אמר לך "כי ביצחק יקרא לך זרע" והיום אמר לך והעלהו לעולה!! אבל אברהם לא נכנע, קושיא מפה וקושיא מפה, אבל אם זה מה שהקב"ה אומר לי כעת - אני לא שואל שאלות יותר.

דאגה לטובת השני היא בלי שיקולים אישיים

ונסיים בשני מעשים בענין זה. אנחנו רגילים להביא את דברי מרן הרה"י, בהפטרה של הפרשה. בהפטרה מסופר על האשה השונמית ושם אשה גדולה, שאמרה לבעלה נעשה נא עליית קיר קטנה, והגמרא בברכות (דף י, ב) מביאה מח' רב ושמואל חד אמר עלייה פרועה היתה וקירוה - עליית גג פתוחה וקירו אותה, וחד אמר אכסדרה גדולה היתה וחילקהו לשנים, והגמי' דנה איך כל מאן דאמר יסתדר עם הפסוק של המ"ד השני.

אחד מבני המשפחה של הרה"י כשהתחיל מחזור דף היומי הוא החל במסירת שיעורים, וכשהגיעו לדף הזה, היה שם איזה יהודי שהוא היה אברך הפוך - אב בשנים ורך בחכמה... וכשהגיעו לשם הוא התלהב, קם בקול רעש גדול ושאל, למאי נפקא מינה? מה איכפת לנו מה שהיה שמה, הרי זה לא הלכה ולא למעשה, זה היה כבר, מה איכפת לנו? ואמר לו המגיד שיעור, שזה נפק"מ להבין פשט. רגז הזקן, אוי, איזה שטויות אתה מדבר... שתק ובלע. למחרת הוא מגיע לשיעור, חשכו עיניו, הזקן הזה כבר מחכה לו הרבה זמן... נו, שאלתי אותך אתמול קושיה כ"כ חזקה, חשבת עליה?? שאלו המג"ש מה אתה מתכוון, והוא חוזר לו על השאלה ההיא, אמר לו, כבר הסברתי לך, להבין פשט. אמר לו, שוב אתה חוזר על השטויות של אתמול!... וכך נמשך הדבר כמה ימים, כולם חייכו, והמג"ש הרגיש שהשיעור לא הולך. בצר לו פנה אל מרן הרה"י ושאל מה לעשות, אולי לומר לו שיחפש ת"ח אחר יותר גדול, אבל ייתכן שהוא יפגע. אמר לו הרה"י אין לך ברירה, אתה חייב להגיד לו את האמת. ולפליאתו הסביר מרה"י זיע"א בהסבר מתוק, הרי במעשה עם האשה השונמית קרה פה שני דברים גדולים, גם פקדו עקרות וגם תחיית המתים. הרי כלל ישראל היה בהם הכנסת אורחים לאורך כל הדורות, מדוע זכתה השונמית לשני דברים כל כך נשגבים?? והסביר הרה"י, כל מכניס אורחים, את הבית אני בונה לפי הצרכים שלי, ואחרי זה - לבית שלי אני מכניס אורחים, האשה השונמית בנתה לה בית, היא לא רצתה עלייה והיא לא רצתה קיר. אבל בא אורח והוא כן צריך. אז מיד משנים את הבית. אין מושג של זה הבית שלי - תיכנס לבית שלי, אלא תמיד הבית שלי בנוי לפי מה שהאורח צריך, וגם אם אני צריך אחרת - לא משנה. כשבן אדם ככה חי - ממילא הוא זוכה לשני הדברים הנשגבים הללו.

סיפרנו פעם, שבבית היכן שהיה גר מרן הרב שך, נמצאת הרבנית פלס תבלחט"א. (שתאריך ימים, ותהיה בריאה) (אשתו של הרה"ג ר' משה פלס מראשוני הרבנים שחיקו את שמירת השמיטה) היא למדה בגייטסהד, ושם הרב דסלר דאג לבנות כמו לבנות שלו, הם היו שם ללא משפחה, והיא - זכתה יותר מאחרות, כיון שהיא גרה אצל משפחה שהיו ממש מתחת לרב דסלר. אז מידי פעם הוא היה נכנס לשאול בשלומה. פעם אחת כשהוא הגיע לבדוק, הוא ראה שהיו שם כמה כוסות של חלב מונחים, שאל אותה מה זה? וסיפרה לו, קניתי שקית חלב (מהכסף שלי) ובאה שכנה לבקש חלב, אז הורדתי כמה כוסות שיצטרכו כאן, ואת השאר נתתי לשכנה. אמר לה הרב דסלר, לא האמנתי שבת מהסמינר שלנו תתנהג ככה! דבר ראשון נותנים לשכן, תיקח כמה שאתה צריך, ומה שנשאר ישאר בשבילי.

הוי דבק במידותיו. לאברהם אבינו אין שום חשבונות. קודם כל מצילים את סדום, ניגשים למלחמה עם כל הכח. ובשביל זה הוא זכה לכלל ישראל. אדם שמתחיל לחשוב על עצמו - הוא נשאר עם עצמו ומפסיד את הכל. מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב? אין דרך אחרת... תשקיע... אם תשקיע, תעמול, תזכה בכל.

אמר מוטב להיות שפחה בבית אברהם ולא מלכה בבית הגר, וכעת נותנים לה להיות מלכה! אשת אברהם! ושרה עוד צריכה לשכנע אותה?! הרי עד היום היא היתה שפחה שעשתה 'ספוגיה' וכלים' ופתאום היא נהיית אשת אברהם. למה צריך לשכנע אותה?! אלא שהיא הנותנת, **כל דבר יותר גדול - צריך להתאמץ יותר**. בגן עדן צריך מאמץ יותר, 'לעבדה ולשמרה' אומרים חז"ל אלו מצוות עשה ומצוות ל"ת, שמה מקפידים יותר. וכן אצל הלויים, יש להם יותר מצוות - הם מחוייבים יותר. הגר, כשהיא נהיית אשת אברהם - היא חייבת יותר להקפיד! וממילא צריך לשכנע במיוחד. אתה מקבל מליארד, אבל אתה צריך להשקיע קצת יותר, ועל זה צריך לשכנע.

אמר פעם המשגיח ר' מאיר חדש, כתוב בתהלים (לד, יב-טו) "לכו בניי שמעו לי, יראת ה' אלמדכם, מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב: נצור לשונך מרע" וכו' והקשה, מה השאלה באמצע נוגעת לפה? צריך לכתוב כך, 'לכו בניי שמעו לי יראת ה' אלמדכם, נצור לשונך מרע ושפתיך מדבר מרמה, סור מרע ועשה טוב, בקש שלום ורדפהו! למה מתחילים עם שאלה מי האיש החפץ חיים? והסביר בזה ר' מאיר חדש, שזה דברים שאתה צריך להשקיע בהם יותר מאמץ, נצור לשונך מרע - לא לדבר לשון הרע בכלל, ושפתיך מדבר מרמה - לא לשקר, סור מרע, עשה טוב, כל זמן שאין לי את החשק הגדול, אין לי באמת את הביקוש הגדול להיות כזה, ואני לא מבין מה אני אקבל מזה - אז קשה לקיים את זה. ולכן דוד ע"ה מקדים ואומר, אתה יודע בשביל מה כדאי להתאמץ לנצור את הפה וכו', כי עי"ז תזכה להשיג את חפצך בחיים והאוהב ימים לראות טוב. ורש"י מסביר שזה גם בעוה"ז וגם בעוה"ב! בשביל כזה דבר - כדאי להשקיע! כל ה'קחם בדברים' זה תשקיע - תרויח!

יש דבר שקשה להבין. ראשי הישיבות באים לבחור ואומרים לו, "אל תחזיק פלאפון. פלאפון זה חורבן!" אפשר לסמוך על ראשי הישיבות, הם אומרים לך - זה דבר שמפסיד את כל הבן עליה שלך, את כל השטייגען שלך. ונספר, היה אברך יקר שביקרים ששלח אותי אל מרן הרה"י, הוא היה מתמיד עצום, ונמצא בכלל מהבוקר ועד הערב, אשתו בקשה ממנו שיהיה לו פלאפון בשביל שהפסקת צהרים, (רק אז!) היא תוכל לשאול אותו מה שלומו והוא ישאל אותה מה שלומו, הכל בסדר - שלום. וזהו. שאלתי את הרה"י, והוא אמר לי תגיד לו, שאם זה לא דבר שנוגע לשלום בית - שלא יעשה את זה! זה 'פתח בכד וסיים בחבית' - זה גדר שיכול להפרץ במהירות... היום זה מה שלומך, מחר זה עוד כמה דברים, עד שלבסוף הוא נהיה עבד נרצע של הפלאפון. אמרנו פעם, שבפרסומת הראשונה שהיתה כשהוציאו את הפלאפון היה כתוב להפוך שעה אבודה לשעת עבודה, והיום הגיע מצב שזה להפוך יום עבודה ליום אבוד... מבזבזים עי"ז שעות לריק. וסתם כך צריך לדעת שט' קבין של שיחה - זה לא שייך לגברים, והרי בכל יום מברכים שלא עשני אשה, וכי זו לא ברכה לבטלה...

הדבר השני זה שיש שבת. כמה גדולי עולם דיברו על מה שאפשר לזכות בלימוד בימי שיש שבת. כי היא מקור הברכה, כתוב בחפץ חיים שהלימוד בשבת הוא פי תרי"ג. ובבן איש חי (ש"ש, בהקדמה לפרשת שמות) כתב שזה פי אלף. השכר של שבת - הוא עצום. וככה צריך, לקחו בדברים, תחשוב למה אתה יכול לזכות, לאן אתה יכול להעפיל, וברגע ותבין מי האיש החפץ חיים - תבין כמה כדאי לך להשקיע.

היוצא מהדברים שדיברנו, שאדם לא יכול לחשוב רק על עצמו, אדם חייב לחשוב גם על השני, והשני קודם לעצמו. וזה חיוב אחריות.

נתרם ע"י משפחת נוישטט

לע"נ

הרה"ג ר' פנחס בן ר' צבי זצ"ל

נלב"ע כ"ח אלול תשע"ג

תנצב"ה

לע"נ

א"מ רבת הפועלים והחסד

מרת פנינה פרל מישקובסקי ע"ה

בת הרה"ח יהושע מאיר שורץ זצ"ל

נלב"ע כ"א חשון תשמ"ו

תנצב"ה

ניתן לשמוע את השיחה ביום שלישי בערב ולאחמ"כ בשידור חוזר בקו השיחות שמספרו 074-740-3629

ע"מ שנוכל להמשיך בהפצת תורתו של מורינו המשגיח שליט"א, אנו זקוקים לעזרת הציבור

לתרומות והנצחות: 054-843-6282

לקבלת הגיליון במייל: 4166058@gmail.com